

O CENĚ TĚCHTO PÍSNÍ NÁRODNÍCH, jež moravskými nazýváme, poněvadž jsme je po Moravě sebrali, kterých ale mnohé s nepatrnou proměnou snad i jinde se zpívají, jako písně pod jménem českých vydané i v Moravě slyšeti jest, zde pronášeti úsudek se nám zdá býti zbytečné; neboť bychom jen opakovali museli, co už jiní o podobných písních řekli. To však každý rád uzná, že ovšem ne ozdobami, jakými učený básník po mnohém študium své plody okrasuje, nýbrž nelíčenou prostosrdečností chvály nabývají. Sbírka ta nepodobá se nákladné zahradě, do které by zběhlý zahradník z dalekých končin světa divy přírody snášel, je důvtipně pořádal a se mnohým uměním choval; než podáváme kytku polních kvítek, jak je sama pouhá příroda mezi zpěvu milovaným lidem naším vyvedla. I polní kvítka často libou vůní a lesknoucími se barvami znatelům obdiv vynutí, a bez chlubnosti Čech i Moravan písně národní své mohou po boku stavěti písněm podobným národu kteréhokoli.

Žádalo se, abychom všechny písně hanácké po sobě, slovácké opět po sobě a t. d. sestavili; ale těžko jest meze našich podnářečí udati věrně. Na hranicích uherských bydlící Moravan sluje Slovákem, ale ne zúplna a ne všechno říká tak jako Slovák uherský, a rozdílův mezi tím a oným přibývá skoro na každou hodinu cesty. U samých hranic uherských praví se: *najmakší, ňésu, mohel, bol, vychadzám, prehánám, na veži vysokej, rebrík, radost, duša, dušu, koňa*. Jdi jen několik hodin od hranic, uslyšíš arci ještě: *na vysokej, rebrík, radost, duša, dušu, koňa*; ale místo nejpředněji uvedených říká se: *najmekší, nesu, mohl, byl, vychádím, proháním*. Jdi nemnoho dále, najdeš *najměkší, věži*; ztratí se ti *rebrík*, pak i *vychádím*, ustoupíce slovům *rebrík* neb *řebřík* a *vycházím*. Postup zase as o mílu cesty, uslyšíš *řebřík*, a tak se ti z výše uvedených způsobův ztratí tu jeden, tu zas jeden, až naposledy příjdoucímu ti k samým hranicím českým nezbude ze všech hořejších nic než *duša, dušu, koňa*, ba i to v několika vesnicích ustoupilo před českým *duše, duši, koně*, a ze *rebríku* udělal se *žebřík*. — Podobně se ti povede, vyjdeš-li od hranic polských. Tam místo ú (ne na začátku, nýbrž na konci slov k. p. rukú, ňesú) mají ó, kterému jakés polovičátné n přivěšují, ale tak, že polské ą (ręka, nieśą) už není zcela. Ten přívěsek, čím víc se Hané blížíš, tím víc se ztemňuje; ale i na Hané, kdež ovšem na n už ani připomenut nebudeš, uslyšíš předc něco více než pouhé ó, jakýs lenivý dech, který ti věstiti může, že brzo slyšeti budeš ou. Sám Hanák, jestli, jak se někdy při leknutí neb jiné vášni stává, vykřikne *hóří, ó, Bóže!* prodloužené toto ó o něco jinak pronese, nežli ó ve svém *kóří, rukó, nesó*. Jsouť místa, kde, poví-li ti obyvatel něco o své ruce, ty řekneš, že slyšel *rukó*, a tvůj tovaryš se bude hádati, že to znělo *rukou*, ať zamlčíme, že některý učitelek, sveden písmem, žákům předříkává ruko-u jako ve Augustýn. — Jak se mění ú, ó, ou, tak též ý, é, ej ve pohlaví muzkém k. p. milý, milé, milej pán, též ve pohlaví ženském *ej* na hranicích uherských, polských a slezských, *é* okolo Hany, pak opět *ej* neb *ý* na hranicích českých, k. p. *milej, milé, milý* neb opět *milej paní*. Zkrátka řeč slovanská v Moravě jest ustavičný přechod od jednoho ke dru-